

Arkivsak: 18/02176-2

Dokumenter

2018.04.04 Kall i motvind_Kvalbein.pdf
2018.04.13 Voksne prester er en ressurs for kirken_Byfuglien.pdf
2018.04.14 Prestestudier under radaren_Kessel.pdf
2018.04.16 Når rekrutteringen svikter_Krupka.pdf
2018.04.17 Særlige kvalifikasjoner_Marken.pdf
2018.04.19 Eg har tatt snarvegen_Osdal.pdf
2018.04.19 Snarveier og omveier_Byfuglien.pdf
2018.04.19 Når «snarveien» er lengst_Kvalbein.pdf
2018.04.20 Ikke gjør veien til ordinasjon så vanskelig_Aadland.pdf
2018.04.23 Et sentralkirkelig fond for rekrutteringsstillinger_Krupka.pdf
2018.04.25 Ja til en fleksibel teologiutdanning_Drønen.pdf
2018.05.02 Kjære MF_Ådland.pdf
2018.05.02 Teologiutdanning for vår tid_Fretheim og Saxegaard.pdf
2018.05.06 Ein god veg inn i prestenesta_Ådland.pdf
2018.05.14 Teologer dannes i fellesskap_Tønnessen og Angel.pdf
2018.05.14 Veiene til prestatjeneste_Fretheim og Saxegaard 4.5.2018.pdf
Brev til Kirkerådet Second Career prester.pdf

Kvalifikasjonskrav for prestatjeneste

Det har den siste tiden foregått en debatt om kravene som stilles til dem som vil bli prest gjennom de alternative veiene til prestatjeneste, jf tilsetningsforskriftens § 5. Flere har gitt uttrykk for at kravene er urimelig strenge, og får til konsekvens at mulighetene for omskolering i realiteten blir små og antall prester som kommer inn via denne veien derfor få. Debatten har også tematisert vilkårene i § 6, organisering av teologiske studier, og også forståelsen for og betydningen av teologisk utdanning.

I et noe større perspektiv handler denne debatten om vilkårene for rekruttering til prestatjeneste. Normalordningen er at unge mennesker påbegynner cand. theol.-studiet etter videregående skole, evt masterstudium i kristendomskunnskap, jf § 3, mens de alternative ordningene innebærer kvalifisering på annet grunnlag forutsatt tilleggsutdanning i et visst omfang (§ 5) eller at akademiske krav frafalles (§ 6). Både når det gjelder normalordningen og når det gjelder den alternative veien etter § 5 vil lærestedenes organisering av studietilbudet være et vesentlig premiss.

Forslag til vedtak

Bispemøtet drøftet enkelte spørsmål knyttet til kvalifikasjonskrav for tilsetting som menighetsprest med utgangspunkt i den siste tids offentlige debatt. Bispemøtet vil fremholde betydningen av at kirkens prester har solid teologisk fagkompetanse. Bispemøtet ser samtidig grunn til å undersøke nærmere om studie- og kvalifiseringsordninger er tilstrekkelig fleksible med tanke på å rekruttere mennesker i ulike livsfaser til prestatjeneste.

Bispemøtet ser et behov for at kirke og academia nærmere drøfter rekrutteringen til det teologiske studium, og vil ta initiativ til regelmessige kontaktmøter med dette for øye.

Bispemøtet ber Kirkerådet vurderere om pkt 4 og 5 i §5 i Forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke fungerer på en hensiktsmessig måte.

Saksorientering

Bakgrunn

Et leserinnlegg av Margrete Kvalbein i avisen Vårt Land har i vår skapt en viss debatt. Kvalbeins innlegg tok utgangspunkt i kravene som stilles til dem som vil bli prest gjennom de alternative veiene til prestatjeneste, jf tilsettingsforskriftens § 5. Kvalbein mener kravene er urimelig strenge, og får til konsekvens at mulighetene for omskolering i realiteten blir små og antall prester som kommer inn via denne veien derfor få.

Senere innlegg i debatten har også tematisert bl.a. vilkårene i § 6 (profetveien), organisering av teologiske studier, og også forståelsen for og betydningen av teologisk utdanning.

I et noe større perspektiv handler denne debatten om vilkårene for rekruttering til prestatjeneste. Normalordningen er at unge mennesker påbegynner cand. theol.-studiet etter videregående skole, evt masterstudium i kristendomskunnskap, jf § 3, mens de alternative ordningene innebærer kvalifisering på annet grunnlag forutsatt tilleggsutdanning i et visst omfang (§ 5) eller at akademiske krav frafalles (§ 6). Både når det gjelder normalordningen og når det gjelder den alternative veien etter § 5 vil lærestedenes organisering av studietilbudet være et vesentlig premiss.

Bakgrunn

Frem til år 2000 måtte man inneha graden cand. theol. for å kunne tilsettes som prest i Den norske kirke. I over hundre år hadde det riktignok vært reist forslag og drøftet om ikke også «ikke-teologer» burde kunne ordineres og tilsettes som prest. Dette bla ut fra en tankegang om at vil kunne være en berikelse for menighetene og presteskapet.

Spørsmålet ble stilt av Kirkekommisjonen av 1908, det ble behandlet av Bispemøtet i 1917 og i Stortinget i 1961. Juvkam-komiteen (NOU 1972:31) drøftet spørsmålet, og mente at det burde åpnes adgang til prestatjeneste for ikke-teologer på nærmere bestemte vilkår.

Bispemøtet gav i 1971 uttrykk for at ikke-teologer burde kunne tilsettes som prest. Også 1986 drøftet Bispemøtet saken, denne gang på bakgrunn av en henvendelse fra biskopen i Nord-Hålogaland med bakgrunn i prestemangelen i bispedømmet.

Kirkemøtet i 1989 behandlet utredningen «Ordinasjon av ikke-teologer til prestatjeneste i Den norske kirke» (1988), jf sak KM 18/89. Kirkerådet anmodet i 1992 departementet om å åpne for tilsetting av ikke-teologer, jf KR 8/92. Saken ble deretter behandlet på Kirkemøtet i 1998, som vedtok at det skulle tas nødvendige skritt for å etablere lovlig adgang for ikke-teologer til prestatjeneste. Dette riktignok «for et begrenset antall personer» og at «ordningen gjennomføres i svært begrenset omfang.»

Ved kgl. res. Av 19. mars 1999 bel det bestemt at også personer uten graden cand. theol. på nærmere vilkår kan vigsles til prestatjeneste og tilsettes som prester i Den norske kirke, og ordningen trådte i kraft 1. februar 2000.

Ordningen ble evaluert og drøftet i Kirkerådet i 2004, jf sak KR 12/04 og KR 46/04. Direkte relevant for den nå aktuelle avisdebatt er at Kirkerådet da anmodet departementet om en oppmyking av 5 års-regelen, slik at det «normalt» skal ha gått fem år.

Departementet nedsatte en arbeidsgruppe, ledet av professor Trond Skard Dokka, som i 2006 leverte en gjennomgang av § 2 i tilsettingsforskriften.

Veier til prestedtjeneste

Kvalifikasjonskrav til prestedtjeneste er omtalt i forskriftens § 1, hvor cand. theol.-grad og praktikum er satt opp som kompetansekrav. Ved siden av denne normalordningen, eller hovedveien til prestedtjeneste, omtaler forskriften tre alternative veier.

- 1) Kravet om c.theol.-grad kan etter § 3 erstattes med et masterstudium/hovedfagsstudium som «i innhold og omfang tilsvarer cand. theol.-graden.»
- 2) Kravet om c.theol.-grad kan etter § 5 fravikes til fordel for en minst femårig gradsutdanning på masternivå med relevans for prestedtjeneste, samt minst 80 studiepoeng i teologiens hoveddisipliner.
- 3) Kravet om c.theol.-grad kan etter § 6 fravikes til fordel for «særlige kvalifikasjoner».

Kravet om praktisk-teologisk utdanning opprettholdes for alle ordningene.

Alternativ vei nr 1 atskiller seg fra nr 2 og 3 ved at kvalifikasjon tilkjennes automatisk i kraft av oppnådd grad, mens det for nr 2 og 3 kreves behandling og vedtak i evalueringsnemnda. På denne bakgrunn er det antakelig riktigere å omtale alternativ vei nr 1 (§ 3) som en variant av hovedordningen (§ 1), og kun omtale nr 2 og 3 (§§ 5 og 6) som alternative veier i egentlig forstand.

Det er verd å merke seg at hverken studiets innhold, lengde eller organisering for øvrig er omtalt i forskriften. Det er lærestedene alene som definerer studiets innhold og oppbygging. Kirken knytter seg til graden, uten at kirken har oppstilt nærmere krav om gradens innhold.

Aktuelle spørsmål

Det synes å være bred konsensus om at hovedveien til prestedtjeneste skal være et teologisk studium omtrent slik vi nå kjenner det i cand. theol.-graden.

I lys av dette kunne en kanskje ha forventet en større debatt om teologistudiets innhold, lengde og oppbygging. Langt på vei er det opp til lærestedene selv å definere studiets innhold på bakgrunn av egen forståelse av prestedtjenestens egenart og aktuelle utfoldelse. Treffpunktene mellom kirke og academia med sikte på drøfting av kvalifikasjons- og kompetansekrav synes små og tilfeldige. Et tiltak i så henseende kan nettopp være å etablere en slik kontaktflate mer formelt. Der vil det i så fall ikke være unaturlig å tenke seg at Bispemøtet kan utføre en rolle på vegne av kirken, all den tid biskopene har som sitt særlige ansvar å se til kirkens lære og å ordinere til prestedtjeneste.

Videre – og mer direkte knyttet an mot vårens avisdebatt – kunne det vært aktuelt å drøfte studieordningens fleksibilitet med sikte på deltidsstudier og desentralisert deltakelse.

Et økende press kan imidlertid merkes når det gjelder å åpne for de alternative veiene i større grad.

Særlig to forhold knyttet til adgangen etter § 5 har vært nevnt i vårens avisdebatt, nemlig kravet om at kandidaten må ha fylt 35 år og kravet om at kandidaten må ha innehatt graden i minst fem år.

Femårs-regelen har vært tematisert tidligere. Som nevnt problematiserte Kirkerådet dette kravet i sak KR 46/04, og ba om at det kunne lempes noe på kravet. Departementets arbeidsgruppe i 2006 drøfter saken og har forståelse for at den reises, men konkluderer med å ville fastholde kravet. Arbeidsgruppen fremhever at «formålet med bestemmelsen [...] er primært å unngå at ordningen blir brukt som en snarvei til prestedtjenesten. Arbeidsgruppa mener at denne bestemmelsen som hovedregel har fungert godt, men at det kan være grunn til [å] innføre en begrenset unntaksbestemmelse for personer som oppnår graden etter fylte 50 år...» (s. 19-20). Den siste revisjon av denne bestemmelsen medførte det tillegg som er nåværende siste setning: «Evalueringsnemnda kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra dette vilkåret når graden ble oppfylt etter fylte 50 år.»

Da utdanningskravet etter § 5 er minst femårig masterstudium, vil det i seg selv ikke være noen «snarvei» i vesentlig grad. Fortsatt gjelder kravet om praktikum, hvilket samlet sett gir minst seks års studier, noe som tilsvarer cand. theol.-studiet. «Snarveien» i denne ordningen ligger antakelig heller i det at man kan unngå noe av det som oppfattes mest besværlig med teologistudiet, f.eks. språkfagene.

Skulle man lempe ytterligere på dette vilkåret, vil man enten kunne redusere antall år fra fem ned mot null, alternativt senke aldersgrensen som gir hjemmel for unntak, eller en kombinasjon av begge. Selv ved å senke aldersgrensen til f.eks. 40 år, vil man fortsatt være vesentlig eldre enn hva som er vanlig når det gjelder fullført førstegangsutdanning.

Når det gjelder 35 års-kravet har denne som fremste effekt at den peker på teologistudiet som eneste vei til prestatjeneste for ungdom som tar sin første utdanning. Med 35 års-regelen vil det ikke være mulig å aktivt velge et annet studium i den hensikt å bli prest, med mindre man da er innstilt på å vente med å gå ut i prestatjeneste til man er 35 år, dvs ca 10 år senere enn man opprinnelig var ferdig med utdanningen. Å fjerne dette vilkåret vil derfor kunne bidra til å svekke oppslutningen om teologistudiet, hvilket neppe anses formålstjenlig.

Noe av intensjonen med bestemmelsen har imidlertid vært også å rekruttere personer uten cand. theol.-grad til prestatjeneste. Oppgaven er da ikke lenger å verne cand. theol.-studiet, men å kvalitetssikre alternativ kompetanse. Gitt at bestemmelsens formål nettopp er å gi adgang til prestatjeneste for personer uten cand. theol.-grad, vil 35 års-kravet virke umotivert. Kandidater etter § 5 vil uansett innebære nemndsbehandling. Det er også forutsatt at omfanget skal være begrenset.

Når forskriften rommer både pkt 4 (35 års-kravet) og pkt 5 (femårs-regelen), blir spørsmålet hvorfor begge er med og hvordan de opererer i forhold til hverandre. Langt på vei er intensjonen i femårsregelen ivaretatt i 35 års-kravet, nemlig å unngå at ungdom innretter seg på et alternativt studium med sikte på prestatjeneste. Spørsmålet blir da hva man mister dersom man helt fjerner femårs-kravet og evt også 35 års-kravet.